

MM-134

March-2019

B.A., Sem.-VI

Core-311 : Psychology (Research Methods in Psychology)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (અ) નિરીક્ષણનો અર્થ સમજાવી, નિરીક્ષણના વિવિધ પ્રકારો વર્ણવો. 14

અથવા

સર્વેક્ષણ એટલે શું ? સર્વેક્ષણના આયોજનની મુખ્ય સમસ્યાઓ વર્ણવો.

- (બ) નિમ્નલિખિત વિધાનો સાચા છે કે ખોટા તે જણાવો. (ગમે તે ચાર) 4

- (1) નિરીક્ષણ એક શારીરિક પ્રક્રિયા છે જેમાં સૌપ્રથમ ઉદ્દીપકો પ્રત્યે જ્ઞાનેન્દ્રિયોની પ્રતિક્રિયા દ્વારા સંવેદનો ઉદ્ભવે છે.
- (2) મનોવિજ્ઞાન વર્તનના અભ્યાસ અને વિશ્લેષણ માટે બંને વર્ણનાત્મક અને પ્રાયોગિક પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ કરાય છે.
- (3) સર્વેક્ષણ એ મનોવિજ્ઞાનની પ્રાયોગિક પદ્ધતિ છે.
- (4) સર્વેક્ષણના બે મુખ્ય હેતુ છે : વર્ણનાત્મક અને સ્પષ્ટીકરણાત્મક.
- (5) સમાજશાસ્ત્ર, નૃવંશશાસ્ત્ર તેમજ અર્થશાસ્ત્ર જેવા સામાજિક વિજ્ઞાનો પ્રયોગ પદ્ધતિનો ઉપયોગ કરે છે.
- (6) નિરીક્ષણના સાત પ્રકારો છે.

2. (અ) પ્રશ્નાવલી એટલે શું ? પ્રશ્નાવલીની રચનાના સામાન્ય સિદ્ધાંતો સમજાવો. 14

અથવા

પ્રશ્નાવલી શું છે તે સમજાવી તેના પ્રશ્નોની વિષયવસ્તુની ચર્ચા કરો.

- (બ) સાચો વિકલ્પ પસંદ કરી, ખાલી જગ્યા પૂરો. (ગમે તે ચાર) 4

- (1) વ્યક્તિત્વ માપનના હેતુથી પ્રશ્નાવલીનો સૌપ્રથમ ઉપયોગ _____ કરેલ. (કેટલ, વુડવર્થ)
- (2) પ્રશ્નાવલીનો સૌપ્રથમ ઉપયોગ _____ સમયે કરાયો હતો.
(પ્રથમ વિશ્વયુદ્ધ, દ્વિતીય વિશ્વયુદ્ધ)
- (3) પ્રત્યેક વ્યક્તિ જે પ્રશ્નોનો જુદો જુદો અર્થ કરે એવા પ્રશ્નોને _____ પ્રશ્નો કહેવાય છે.
(સંદિગ્ધ, સીધા)
- (4) પ્રશ્નાવલીમાં પ્રશ્નોની રચના _____ ભાષામાં થવી જોઈએ. (ઔપચારિક, અનૌપચારિક)
- (5) પ્રશ્નાવલીમાં પ્રશ્નોનો ક્રમ સામાન્ય પ્રશ્નોથી શરૂ કરી _____ પ્રશ્નો તરફ વધવો જોઈએ.
(અસામાન્ય, વિશિષ્ટ)
- (6) પ્રશ્નાવલીમાં પ્રશ્નોની ભાષા _____ હોવી જોઈએ. (સરળ, અઘરી)

3. (અ) સર્વેક્ષણ મુલાકાતનો અર્થ અને સ્વરૂપ સમજાવી તેના વિવિધ પ્રકારોનું વર્ણન કરો. 14

અથવા

મુલાકાત લેનાર અધિકારીની પસંદગી અને તાલીમની પ્રક્રિયા વર્ણવો.

- (બ) નિમ્નલિખિત વિધાનો સાચા છે કે ખોટા તે જણાવો. (ગમે તે ત્રણ) 3

- (1) મુક્ત અને ખુદ્દા પ્રશ્નોમાં મુલાકાત આપનાર વ્યક્તિ પોતાના શબ્દોમાં ઉત્તર આપી શકે છે.
- (2) મુલાકાતમાં, મુલાકાત આપનાર વ્યક્તિ તાલીમબદ્ધ હોવો જોઈએ.
- (3) મુલાકાતમાં મુલાકાત લેનાર વ્યક્તિ સહકારમય હોવી જોઈએ.
- (4) મુલાકાતની સફળતા માટે, મુલાકાત લેનાર વ્યક્તિ પૂછાયેલ પ્રશ્નોના સાચા ઉત્તર આપવા પ્રેરિત હોવો જોઈએ.
- (5) મુલાકાત એ સામાજિક સર્વેક્ષણની મહત્વપૂર્ણ પદ્ધતિ છે.

4. (અ) મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટી એટલે શું ? વિવિધ પ્રકારની મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીઓનું વર્ણન કરો. 14

અથવા

સંશોધન અહેવાલમાં કયા મુદ્દાઓનો સમાવેશ થવો જોઈએ તે સમજાવો.

- (બ) નિમ્નલિખિત વિધાનો સાચા છે કે ખોટા તે જણાવો. (ગમે તે ત્રણ) 3

- (1) મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીનો મુખ્ય આશય વ્યક્તિના વર્તનનું નિદાન અને ઉપચાર કરવાનો છે.
- (2) યથાર્થતાનો અર્થ થાય છે મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીનું સંચાલન કરવાની અને પ્રાપ્તિઓ તારવવાની રીતની સમાનતા.
- (3) મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટીએ વર્તનના નમૂના માટેની પ્રાયોગિક માપનની રીત છે.
- (4) મનોવૈજ્ઞાનિક કસોટી વિશ્વસનીય અને યથાર્થ હોવી જોઈએ.
- (5) સંશોધનના અહેવાલ થકી સંશોધનની વિગતોનું પ્રત્યાયન શક્ય બને છે.

Seat No. : _____

MM-134

March-2019

B.A., Sem.-VI

Core-311 : Psychology (Research Methods in Psychology)

Time : 2:30 Hours]

[Max. Marks : 70

1. (a) Explain the meaning of observation and describe the various types of observation. **14**

OR

What is survey ? Describe the problems that arise while planning a survey.

- (b) State whether the following statements are true or false. (Attempt any **four**) **4**
- (1) Observation is a physical process when initially sensations are generated due to response of sensory organs to stimulus.
 - (2) Psychology uses both descriptive and experimental methods to study and analyze behaviour.
 - (3) Survey is an experimental method of psychology.
 - (4) The two chief purposes of survey are : Descriptive and Explanatory.
 - (5) Social Sciences like Sociology, Anthropology and Economics use experimental method.
 - (6) There are seven types of observation.

2. (a) What is a Questionnaire ? Explain the common principle of constructing a Questionnaire. **14**

OR

Explain what is a Questionnaire and discuss the subject matter (content) of Questions in a Questionnaire.

- (b) Fill in the blanks using the correct options : (Attempt any **four**) **4**
- (1) _____ was the first to use Questionnaire for the purpose of measuring personality. (Cattell, Woodworth)
 - (2) The Questionnaire was first used during the _____. (First world war, Second world war)
 - (3) Questions understood differently by each person are called _____ questions. (Ambiguous, Straight)
 - (4) In a questionnaire, questions should be formulated in _____ language. (formal, informal)
 - (5) The order of questions in a Questionnaire should move from general questions to _____ questions. (abnormal, specific)
 - (6) The language of questions in a Questionnaire should be _____. (simple, difficult)

3. (a) Explain the meaning and nature of a survey interview and describe the various types of survey interview. 14

OR

Describe the process of selection and training of the Interviewing officer.

- (b) State whether the following statements are true or false. (Attempt any **three**) 3
- (1) The interviewee can answer in his own words in free or open ended questions.
 - (2) In an interview, the interviewer has to be trained.
 - (3) The interviewer needs to be co-operative in an interview.
 - (4) For an interview to be successful, the interviewer should be motivated to answer correctly all the questions asked.
 - (5) The interview is an important method in social survey.

4. (a) What is a Psychological Test ? Describe the various types of psychological tests. 14

OR

Explain the points to be included in the Research Report.

- (b) State whether the following statements are true or false. (Attempt any **three**) 3
- (1) The chief objective of psychological tests is to diagnose and cure an individuals behaviour.
 - (2) Validity implies uniformity of procedure in administering and scoring of a psychological test.
 - (3) Psychological test is a method of experimental measurement of any behaviour sample.
 - (4) A psychological test should be reliable and valid.
 - (5) A Research Report makes it possible to communicate the details of the Research.
-